

פרשת משפטים

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

נכנס גנב לביתך וקיים חשש שהלה יפגע בך, מה עליך לעשות? • אחד פתח בור ברחוב ולא כיסהו ונפלו בו שורו או חמורו של אחר, ומתו, מי אשם? מה דינו? • או: המבעיר אש השורפת את רכוש חברו...

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם". בפרשה זו נכתבו חוקים ודינים רבים על-פיהם צריך המשפט העברי להתנהל. נזכיר כאן כמה מהם, ובקיצור נמרץ: תחילה לומדים אנו על דיני עבד-עברי, כגון יהודי שמכר עצמו לעבד - "שש שנים יעבוד, ובשביעית יצא לחופשי, חנם". במקרה ויאהב העבד את בית אדונו ולא ירצה להשתחרר רוצע אדונו את אזנו הימנית והוא ממשיך לעבוד אצלו עד "שנת היובל". האמה העבריי - שפחה - עובדת את אדוניה גם-היא שש שנים, ואם בגרה קנתה בכך את שחרורה.

התורה פונה לדיני הנזיקין וכיוצא בהם: ההורג אדם בשגגה חייב לברוח לעיר מקלט, אך אם עשה זאת בזדון - על בית-הדין להמית אותו. מכה אביו ואמו וחבר בהם חבורה - יומת, וכן יעשה לו אף אם רק קיללם.

הרב עם חברו והכה בו "באבן או באגרופ", והלה נפצע מן ההכאות, חייב המכה לשלם בעבור ההוצאות הרפואיות, בנוסף לתשלום ישלם ימי העבודה שהפסיד חברו.

"וכי ינצו שני אנשים" ובתוך כך יפגעו באשה הרה ויזיקו את עובריה, אם לה עצמה לא קרה דבר, צריכים הם לשלם "כאשר ישית עליו בעל האשה", אך אם גם היא נפגעה, יש לשלם "עין תחת עין" - דהיינו, דמי הסבל והחבלה.

כן מפורטים בפרשתנו דיניו של עבד-כנעני, התנאים בהם הוא משתחרר והתחייבויות האדון היהודי כלפיו.

שור "תם" (בעל "עבר נקי") שנגח - לראשונה - אדם למוות, יסקל השור. אך אם השור הוא מועד לנגיחות היינו שנגח כבר שלוש פעמים - סוקלים את השור, ובעליו צריך לשלם למשפחת ההרוג "כופר נפש".

אדם שפתח בור ברשות הרבים ולא כיסהו ונפלו בו שורו או חמורו של אחר, ומתו, ישלם בעל הבור - זה שפתחו את מלוא התשלום לבעלים.

שור "תם" שנגח שור אחר והרגו מוכרים את גופתו, ואת הנותר עד מחצית התשלום משלם בעל השור הנוגח. אם השור "מועד" על בעליו לשלם את מלוא הנזק.

אדם הגונב שור או שה וטבחו ומכרו, מחוייב - מלבד תשלום הקרן אף בקנס: על השה, ארבעה פעמים ממלוא שווי, ועל השור - חמישה!

התופס גנב בביתו וקיים חשש שהלה יפגע בו, עליו להשכים ולהורגו. אך ללא חשש זה אסור להורגו, והגנב ישלם בכל מקרה - קנס: כפליים ("כפל") מסכום הגניבה.

בהמה של אדם שאכלה את תבואתו או פירותיו של חברו, ישלם בעליה מחיר מלא, ממיטב נכסיו.

המבעיר אש השורפת את שדה חברו או רכושו - "שלם ישלם המבעיר את הבערה".

פרשת משפטים

כעת מפורטים דיני "ארבעת השומרים": שומר-חינם ושומר-שכר, השואל והשוכר; מתי חייבים הם לשלם כאשר נגנב או אבד החפץ שהופקד ברשותם, ומתי הם פטורים.

כמו כן דיני המלווה והלווה: החיוב מן התורה להלוות לחבר, והאיסור ללחוץ עליו באם יודעים שאין לו במה להחזיר.

כאן מגיע תורם של ההוראות הבאות: לא לשמוע לשון הרע; להחזיר גם אבידת שונא ולעזור לו. ומספר הוראות לדיינים: לא להטות משפט, להתרחק משקר ולא לקחת שוחד - "כי השוחד יעוור פקחים".

ומצוות השמיטה: לשמור את השנה השביעית, מכל מלאכה בשדה (בארץ-ישראל), ולהפקיר את יבולה עבור העניים.

שלושה "רגלים" (חגים) בשנה יש לשמור ולעלות בהם לירושלים. מצוות הבאת הביכורים, ואיסור תערובת בשר וחלב. כאן מבטיח הקב"ה לבני ישראל שהוא ישמור ויגן עליהם מכל האוייבים בדרך לארץ-ישראל. כל זה בכדי שיהיו פנויים לעבודת ה'. את כל המשפטים האלה הודיע ה' למשה שלימד את העם ההלכות בטעמיהם. עתה מצווה ה' לעלות להר-סיני בכדי לקבל את התורה - "שני לוחות הברית". "ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה".

מקור: maale-adumim.com